

Pedagojide Antrenör-Öğrenci İlişkisi

Neslihan Kandil¹

Davut Budak²

Özet

Eğitim ve öğretim süreçlerinde, pedagojik yaklaşımlar bireylerin bilgi, beceri ve yetkinlik kazanmasında kritik bir öneme sahiptir. Antrenör-öğrenci ilişkisi ise bu süreçte yalnızca performans gelişimini değil, aynı zamanda özgüvenin güçlenmesini, motivasyonun artmasını ve sosyal becerilerin gelişimini destekleyen temel unsurlardan biridir. Antrenörler, öğrencilerle etkili bir iletişim kurarak ve güvene dayalı bir ilişki geliştirerek onların potansiyellerini ortaya çıkarmada rehberlik rolü üstlenirler. Bu bağlamda, pedagojik ilkelerin spor eğitimine uyarlanması hem bireysel hem de takım düzeyinde sürdürülebilir başarının sağlanması açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Etkili iletişim ve güven temelli bir ortam, yalnızca öğrencilerin sportif ya da akademik başarılarına değil, aynı zamanda kişisel gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Pedagojik yaklaşımlar, bireylerin öğrenme süreçlerini şekillendiren ve onları hem teknik hem de sosyal beceriler yönünden destekleyen önemli araçlardır. Spor pedagojisi bağlamında, antrenör-öğrenci ilişkisi yalnızca teknik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmaz; öğrencilerin duygusal, sosyal ve kişisel gelişimini de destekleyen dinamik bir yapı sergiler. Bu ilişkinin güçlü bir temele oturtulması, öğrencilerin özgüven kazanmalarına, motivasyonlarının artmasına ve öğrenme süreçlerinde daha etkin bir şekilde yer almalarına olanak tanımaktadır.

Antrenörlerin iletişim becerileri, bu ilişkinin en önemli unsurlarından biridir. Etkili bir iletişim, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini, antrenörlerinden gelen geri bildirimleri anlamalarını ve belirlenen hedeflere ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Güven temelli bir ilişki, yalnızca sportif performansın artırılmasına değil, aynı zamanda öğrenmeye olan ilginin artmasına ve

- 1 Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, neslihan kandil44@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1004-5432>
- 2 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, dbudak@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2632-0232>

öğrencilerin kendilerine olan inançlarının pekişmesine de katkıda bulunur. Bu özellikler, spor pedagojisinde başarılı bir öğrenme ortamının temel taşlarını oluşturur.

Bu bölüm, pedagojik bir çerçevede antrenör-öğrenci ilişkisini, etkili iletişim ve güven oluşturma boyutlarıyla ele almayı amaçlamaktadır. Antrenörlerin iletişim ve güven inşasına yönelik yaklaşımlarının, öğrencilerin öğrenme süreçleri ve performansları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bu bölüm, spor pedagojisi alanına teorik bakış açıları sunarak literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Giriş

Bir öğrencinin başarısı hem bireysel hem de takım sporlarında yalnızca doğal yetenekleri ve çalışma azmiyle sınırlı değildir. Antrenörlerin rolü de sadece spor branşına ait teknik ve taktik bilgilerin aktarılmasından ibaret değildir. Antrenörlerin kaçınılmaz bir rolü de pedagojik özellikleridir (Pawlenka, 2004). Başka bir deyişle, her antrenör aynı zamanda bir öğretmendir (Krüger, 1989). Eğitim ise, gelişimin sağlanabilmesi için planlı bir destekleme sürecidir. Antrenörlerin ilk hedefi bu olmasa da özellikle genç yaşlardaki öğrenci için pedagojik özelliklerin önemi büyüktür (Kurz, 1988). Spor pedagojisi, genel pedagojinin özel bir disiplini olarak tanımlanabilir. Tinning (2012), spor pedagojisinin “aktörler ve hedeflenen insan hareketini eğitime ve öğretme eylemlerinden oluştuğunu” belirtmiştir. Bu alan, spor ve beden eğitimiyle ilgili eğitim biçimleri, sporun kişisel gelişim için önemi ve birey ile spor ve çevre arasındaki ilişkiyi inceleyen bir disiplin olarak tanımlanabilir. Pedagoji, antrenörün nasıl öğreteceğine dair bir rehber olup; öğrencileri tanıma, öğrenme yöntemlerini uygulama, antrenman süreçlerini ve genel yaşamla ilgili kurallar ve normları içeren bilgi ve becerilerle şekillenir. Antrenör burada hem bir öğretici hem de bir model olarak öğrencilerinin sosyal davranışlarını, değerlerini ve bilinçlerini etkiler.

Antrenörlerin, karmaşık öğrenme süreçlerindeki rolleri sadece pedagojik hedeflere sahip olmakla sınırlı değildir; aynı zamanda öğrencilerinin kişilik gelişiminde de önemli bir sorumluluk taşır. Antrenörlerin öğrencilerinin yaşadığı zorluklarla ilgilenmeleri, öğrencilerin gelişiminde kritik bir rol oynar (Zetter, 2008). Özellikle öğrencileri üzerinde güçlü bir sosyal etkiye sahip olan antrenörler, sporda sosyalleşme ajanı olarak kabul edilmektedir (Varga vd., 2018). Holt vd. (2011), sporun sosyalleşme sürecindeki olumlu etkilerinin, öğrencilerin farklı insanlarla iletişim kurma ve iş birliği yapma becerilerinde görüldüğünü belirtmiştir. Bu bağlamda, antrenörler sadece öğrencilerinin performanslarını geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların karakter gelişiminde de sosyalleşme aracısı olarak önemli bir rol oynar.

Çocukluk ve gençlik, sosyalleşmenin önemli bir dönemidir ve bu süreçte çocuklar ve ergenler için eğitim veren antrenörler, onlara sosyal normları, değerleri ve davranış kalıplarını aktarma sorumluluğuna sahiptir (Varga vd., 2018).

Antrenörler, bir pedagoğ ve psikolog kimliğiyle, yalnızca öğrencilerine antrenman yaptırmakla kalmayıp, aynı zamanda onların ev, okul ve aile gibi yaşam alanlarıyla da ilişkili bir birey olduklarını kabul etmelidir. Antrenör, öğrencilerinin yaşamlarını ve gelişimlerini etkileyen bir figürdür. Bu yüzden bir antrenör, “ben sadece salonda antrenman yaparım” veya “ben sadece sorumlu olduğum branşı öğretirim” gibi bir yaklaşım benimseyemez. Öğrencilerinin dış dünyada ne yaptığıyla ilgilenmemek, bu sorumlulukları göz ardı etmek anlamına gelir (Baumann, 2016). Başarılı antrenörlük araştırmalarında, antrenör ve öğrenci arasındaki ilişki, öğrencinin performansını ve psikososyal gelişimini büyük ölçüde etkiler (Jowett & Cockerill, 2002).

Pedagojik Yaklaşımın Spor Eğitimindeki Rolü

Spor, çok boyutlu ve çeşitli aktörlerin etkileşim içinde olduğu sosyo-kültürel bir olgu olarak, farklı durumları ve süreçleri kapsamaktadır. Bu karmaşıklık, spor pratiğinde öğrenme sürecine dair titizlikle yaklaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, mevcut bilimsel ve teknolojik gelişmelerin önemini kavrayarak, spor pratiğini şekillendiren pedagojik unsurların göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Dolayısıyla, spor pratiği ile kullanılan öğretim yöntemleri arasında anlamlı bir etkileşim kurulması önemlidir. Eğitim sürecinin başlangıcından itibaren, bu süreçte en önemli unsurlardan biri, her bir duruma uygun öğretim yöntemlerinin belirlenmesidir. Öğrencinin daha derin bir bilgi temeli inşa etmesine olanak tanıyacak metodolojik yaklaşım, problem çözme yöntemidir. Spor pratiğinin zorlu anlarında, performansın etkinliği, öğrencinin karşılaştıkları problemleri bağımsız bir şekilde çözme yetenekleriyle ölçülmektedir. Bu gelişimi sağlamak için antrenörün rolü, çözüm yolları konusunda rehberlik etmek ve spor hareketlerini gerçekleştirmeye olanak tanıyacak metodolojik stratejiler sunmak şeklinde tanımlanabilir. Bu süreç, sadece öğrencilerin potansiyellerini keşfetmelerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda performanslarında anlamlı bir gelişim yaratabilir. Bu bağlamda aracının rolü, öğrenmeyi kolaylaştıran “erişim yollarını” belirleyerek, uygun pedagojik yönlendirmeler sunmaktır (Nista-Piccolo & Sobreira, 2016).

Problem çözme yoluyla öğretim ve öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıran yolları tanımlamak, onların zaten sahip oldukları yeteneklerden başlayarak ulaşılabilir hedefler belirlemeyi ve engelleri aşma becerisini,

pratiğin doğal bir özelliği olarak kabul etmeyi ifade eder; bu süreç, sınırlara ve potansiyellere saygısızlık etmeden yapılmalıdır. Ayrıca, öğrenmeyi ortaya çıkaracak metodolojik stratejilere dair pedagojik bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Spor pedagojisi, genel pedagojiden ve spor bilimlerinden türemiş olup, farklı spor boyutlarında mevcut olan spor manifestasyonlarını pedagojik bir bakış açısıyla anlamayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır. Bento'ya (2006) göre, hareketlerin çoklu olasılıkları öğretilmeli ve öğretme, öğrenme, antrenman yapma ve rekabet etme eylemlerini etkileyen unsurlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Antrenörler, bir hareketin icrasını “teknik olarak doğru” hale getirmeye çalışırken, öğrencilerin potansiyeline uygun prosedürler oluşturmalı ve performans mükemmelliğine giden yolu yönlendiren pedagojik unsurları göz ardı etmemelidir. Öğrenciler, spora başlama aşamasında olsa bile, iyi tekniğin vazgeçilmez bir öneme sahip olduğu herkesçe bilinmektedir. Çünkü temel hareketlerin teknik olarak yanlış bir şekilde öğrenilmesi ve uygunsuz bir şekilde icra edilmesi, bir öğrencilerin kariyerini olumsuz etkileyebilir. Ancak, antrenörlerin tekniğe olan odaklanmalarını eleştirmek, onun uygulamasını dar bir perspektiften görmek anlamına gelir. Çünkü Bento'ya (2006) göre, teknik, yeniliğin mümkün olabilmesinin önündeki ilk adımdır. Bento (2006) burada, belirli bir tekniği icra etmenin zor olduğunu belirtirken, öğrenci hedefe ulaştığında her şeyin daha kolay hale geldiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, teknik, etkin bir icra, hafiflik, zarafet ve sadelik için bir koşul olarak kabul edilir.

Sporun daha mükemmel hareket arayışındaki öğrenme sürecini önemli ölçüde etkileyecek başka faktörler de bulunmaktadır. Nista-Piccolo ve Toledo'ya (2014) göre, spor eğitiminde pedagojik bir bakış açısı yöneltildiğinde, antrenörlerin spor pratiğinin özgüllükleri üzerinde daha derin bir şekilde düşünmelerine olanak tanır. Yazarlar burada pedagojik dikkate, mevcut olan kişilerarası ilişkiler ve ortaya konan motivasyonel sorulara, ayrıca belirli bir spor pratiğini içeren sosyo-duygusal unsurlara örnekler sunmaktadır. Spor pedagojisi böylece, tekniklerin ve stratejilerin öğretimini kolaylaştıran unsurların tespitine yardımcı olur ve bunlar ilgili öğrencilerin motor gelişimlerine dayalıdır.

Birine spor yapmayı öğretmek, pedagojik bir yaklaşım temelinde sporu yeniden çerçevelemektir. Sporu yeniden çerçevelemek, spor pratiğini bedensel-kinestetik zekânın bir manifestasyonu olarak anlamaktır. Bu şekilde bir sporu öğretmenin, yaşanan gerçekliğe uygun olarak benimsenebilecek veya benimsenmesi gereken pedagojik prosedürleri bilmek için temel olduğunu anlamak mümkündür. Ayrıca, öğrencilerin gelişimi ve öğrenmesiyle ilgili faktörleri anlamak ve onlara “spor yapma isteği” geliştirmeleri için teşvikler sağlamak da gereklidir. Son olarak, belki de en önemlisi, teknik ve bilimsel

unsurları sporun pedagojik vizyonu ile hizalamak ve böylece mevcut etkilerin ötesine geçerek sporu daha yeni bir şekilde uygulama imkânı sağlamaktır (Nista-Piccolo, & Sobreira, 2016).

Antrenörün Pedagojik Yeterliliği

Antrenörlerin eğitimi ve kariyer gelişimi, yalnızca teknik bilgi ve becerilerin kazanılmasını değil, aynı zamanda etkili bir liderlik ve rehberlik için gerekli olan pedagojik yeterliliklerin de geliştirilmesini gerektirir. Öğrencilerin fiziksel performanslarının yanı sıra psikososyal gelişimlerine katkı sağlamak, antrenörlerin sahip olduğu pedagojik becerilerin kalitesine bağlıdır. Antrenörlük mesleğinde sadece spor dalına özgü teknik uzmanlık yeterli olmaz; öğrencilerle etkili iletişim kurabilme, öğrenme ortamlarını düzenleyebilme ve bireylerin farklı ihtiyaçlarına yanıt verebilme gibi pedagojik unsurlar da kritik bir rol oynar. Bu bağlamda, antrenörlerin eğitimi sürecinde pedagojik bilgi ve becerilerin kazandırılması, sporcuların bireysel gelişimlerinin desteklenmesinde ve sporun genel başarısında belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Antrenör ile öğrenciler arasındaki ilişki, öğrencilerin fiziksel ve psikososyal gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Gervis & Dunn, 2004). Bu nedenle, antrenör ile öğrenci arasında kurulan ilişki çok önemlidir ve antrenörün bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Antrenör, öğrencileriyle en fazla vakit geçiren ve zamanla onları en iyi tanıyan kişi olarak, onların ihtiyaçlarına en doğru şekilde yanıt veren bireylerdir. Öğrencilerin antrenörlerinden beklentileri yalnızca onları iyi bir şekilde çalıştırmaları değil, aynı zamanda iyi bir kişilik özelliğine sahip olmalarıdır. Bu bağlamda, sürekli etkileşimde oldukları antrenörlerinin yalnızca sportif performanslarında değil, aynı zamanda kişisel problemlerinde de yanlarında olmalarını bekleyebilirler (Yücel, 2010). Antrenörlerin temel rollerinden biri de pedagojik bir yaklaşım sergilemeleridir (Pawlenka, 2004). Bu doğrultuda, her antrenörün aynı zamanda bir pedagoğ olma rolünü üstlendiği sonucuna varılabilir.

Walsh'a (2004) göre, gençlerle çalışan antrenörlerin sahip olması gereken dört özellikten biri pedagojik bilgiyle donanmış olmaktır. Pedagojik bilginin içeriği, öğrenme ortamlarını düzenleme, yönetim, planlama, organizasyon ve iletişim gibi unsurlar olarak sıralanabilir. Ayrıca, Armour (2011) gençlerle çalışan antrenörlerin etkili öğreticiler ya da daha kapsayıcı bir terimle pedagoğlar olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Zetter (2008) ise antrenörün pedagojik yeterliliğe sahip olması gerektiğini savunmuş ve antrenörün pedagojik yeterliliğini şu şekilde formüle etmiştir: Gençlerle çalışan antrenörler; empati kurmalı, onlarla dikkatli bir iletişim kurmalı, pozitif geri

bildirim ve sosyal destek sağlamalı, destek ya da dayanışmayı engellememe, demokratik bir eğitim ortamı sunmalı ve hedef odaklı bir antrenman yapmalıdır. Etkili bir antrenör, çocuk ve genç öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamak için kendi kapasitelerini olabildiğince geliştiren, eksikliklerini fark edebilen ve eleştirel bir yaklaşımla kendini sürekli yenileyen bir yaşam boyu öğrenen olmalıdır. Gerçek bir uzman olarak kabul edilebilmesi için, öğretilen bilgi ve becerilerde uzmanlık seviyesini sürekli olarak artırmalı ve bu birikimi pedagojik araç ve modellerle zenginleştirmelidir. Böylelikle, antrenörler çocuklara ve gençlere yaşam boyu öğrenmeyi modellemekte önemli bir rol üstlenirler (Zetter, 2008).

Antrenörlerin, öğrencilerin karşılaştıkları problemlerle ilgilenmelerinin onların gelişiminde kritik bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Özellikle sosyal anlamda güçlü bir etkiye sahip olan antrenörler, spor yoluyla sosyalleşme sürecinin bir aracı olarak görülmektedir (Varga vd., 2018). Sporun sosyalleşme üzerindeki olumlu etkisi, öğrencilerin farklı bireylerle iletişim kurma ve iş birliği yapma becerilerinde açıkça gözlemlenmektedir (Holt vd., 2011). Bu nedenle, öğrencilerin yaşları ne olursa olsun, antrenörler yalnızca performans gelişimlerinde değil, aynı zamanda karakterlerinin şekillenmesinde ve sosyalleşmelerinde de önemli bir role sahiptir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde sosyalleşme süreci daha yoğun olduğu için, bu yaş grubundaki bireyleri eğiten antrenörler, sosyal normları, değerleri ve davranış modellerini aktarmakla sorumlu tutulmaktadır (Varga vd., 2018). Bir pedagoğ ve psikolog özelliği taşıyan antrenörlerin, öğrencilerine sadece antrenman yaptırmanın ötesinde, onların ev, okul ve aile gibi diğer yaşam alanlarına da dokunarak gelişimlerini destekleyen bireyler olduklarını kabul etmeleri gerekmektedir (Şirin & Sevilmiş, 2020). Özellikle genç öğrencilerin okul ya da çevre ile ilgili ilişkilerinde sorun yaşadıklarında veya spor dışında varoluşsal güvensizlik hissettiklerinde, bu problemlerin spor ortamına (antrenör, öğrenci ve antrenman ortamı) yansımaları kaçınılmazdır (Şirin & Sevilmiş, 2020). Bu nedenle, antrenörlük yalnızca teknik ve taktik öğretimle sınırlı kaldığında, başarılı bir eğitmen olmak için yeterli değildir. Başarılı bir antrenör, her şeyden önce öğrencileriyle olumlu ve yapıcı bir etkileşim kurmayı başarmalıdır.

Antrenör-Öğrenci İlişkisinde Etkili İletişim

İletişim, bireylerin toplumsal gerçekliği birlikte oluşturup şekillendirdiği bir süreçtir. Bu süreç, fikirlerin, bilgilerin, duyguların ve becerilerin simgeler aracılığıyla paylaşılmasını içerir. İletişimin amacı, katılımcılar arasında bilgi üreterek karşılıklı anlamaya ulaşmak ve bu bilgiyi birbirleriyle paylaşmaktır. Aynı zamanda, iletişim, bilgi ve düşüncelerin ortak bir anlayış temelinde

paylaşılması ve karşılıklı etkileşim sağlanması süreci olarak da ifade edilebilir (Doğan, 2005). Etkili iletişim becerilerine sahip antrenörler, öğrencilerin psikolojik, sosyal, duygusal ve fiziksel performanslarını sağlıklı bir şekilde ortaya koymalarında kilit bir role sahiptir. Bu beceriler özellikle teknik, taktik, psikolojik ve koordinatif yeteneklerin aktarımı ile motivasyon seviyesinin artırılmasında, antrenman ve müsabaka süreçlerinde önemli bir şekilde kendini göstermektedir (Yılmaz, 2008).

Kendi kişilik özelliklerini tanıyan bir antrenör hem içinde bulunduğu duruma hem de sporcularının özelliklerine uygun iletişim stratejileri geliştirerek daha etkili bir iletişim süreci yürütebilir. Mesajın doğru bir şekilde oluşturulup uygun kanallarla iletilmesi, öğrencinin vereceği tepkilerin olumlu yönde şekillenmesini sağlar. Buna karşın, iletişim becerilerinin eksik olduğu durumlarda, antrenörlerin bilgi ve deneyimlerini aktarmakta zorluk yaşayarak başarı oranlarının düşmesi olasıdır (Lyle, 2002). Antrenör; yardımcı antrenör, sporcu, aileler, taraftarlar ve medya gibi farklı gruplarla sürekli iletişim hâlinindedir. Antrenör, bu grupların beklentilerine yanıt verebilmek ve liderlik rolünü etkili bir şekilde sürdürebilmek için iletişim becerilerini etkin kullanılmalıdır. İçine kapanık ve konuşma yeteneği zayıf bireylerin kendilerini ifade etmede zorlandıkları göz önünde bulundurulduğunda, ikna edici ve etkileyici iletişim becerilerine sahip antrenörlerin öğrencilerinin hedeflerine daha iyi motive edebileceği belirtilmektedir (Nelson & Quick 1995).

Spor psikolojisi literatürü, antrenör-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin performanslarına önemli ölçüde etki ettiğini göstermektedir. Yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık gibi unsurların yüksek olduğu ilişkiler, öğrencilerin görev odaklı becerilerini artırırken, düşük olduğu durumlarda performans odaklı algılar ön plana çıkmaktadır (Adie & Jowett, 2010). Antrenörler, performans sistemlerini yöneten bireyler olarak, teknik bilgi, müdahale programları ve performans değişkenlerini kontrol etme yeteneklerini etkili iletişim becerileriyle birleştirmelidir (Konter, 2006). Bloom'a (1997) göre, olumlu bir enerji ve etkili iletişim becerisi, öğrencilerin antrenman ve müsabakalarda daha yüksek performans sergilemesine, keyif almasına ve başarılı olmasına katkı sağlar. Ayrıca, antrenörlerin öğrenciler için uzun yıllar boyunca birer lider ve rol model oldukları, bu durumu etkili iletişim yoluyla pekiştirdikleri belirtilmektedir. Antrenörlerin destekleyici iletişim becerilerine sahip olmaları, öğrencilerin antrenman, yarışma ve aktivite süreçlerinden keyif alarak sportif doyuma ulaşmalarını kolaylaştırır. Destekleyici ve teşvik edici bir iletişim tarzı, öğrencilerine performanslarını olumlu bir şekilde sergilemeleri için uygun bir ortam oluşturur (Billings vd., 2018). Bu doğrultuda, antrenörlerin iletişim becerilerini geliştirmek, öğrenci-antrenör ilişkisinin etkinliğini artırmak adına önemlidir.

Antrenör İletişim Becerilerinin Öğrenci Öğrenme Süreçleri ve Performansı Üzerindeki Önemi

Öğrenciler arasındaki başarı farkı günümüzde oldukça azalmış ve milimetrik seviyelerde ölçülen farklılıklarla rekorlar arasındaki mesafeler neredeyse kapanma noktasına gelmiştir. Bilim insanları, öğrencilerin performansındaki bu artışın sebeplerini araştırmakta ve farklı yöntemler üzerinde çalışarak bu yöntemlerin hangi koşullarda kullanılabileceğine karar vermeye çalışmaktadır. Fiziksel ve psikolojik antrenman yöntemleri üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, öğrenci ve antrenör arasındaki iletişim becerileri büyük bir önem taşımaktadır. Eğer öğrenci ve antrenör arasında etkili bir iletişim kurulamazsa, öğrenci istenileni tam anlamıyla gerçekleştiremez ve antrenör de bilgi ve deneyimlerini yeterince aktaramaz. Bu sebeple, etkili iletişim becerileri başarı açısından kritik bir rol oynamaktadır (Ulukan, 2012). Bir antrenörün temel sorumluluğu, öğrencilerinin başka türlü ulaşamayacakları performans seviyelerine ulaşmalarını sağlamaktır. Bu nedenle, antrenörlerin öğrencileri motive etmeleri ve öğrenme için doğru koşulları oluşturmaları gerekmektedir. Etkili bir antrenör, çeşitli becerilere sahip olmalıdır. Örneğin, iyi bir iletişimci olmalı ve sporuyla ilgili öğrenme süreçleri, öğretim yöntemleri, antrenman ilkeleri ve değerlendirme prosedürleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Bu beceriler, bir antrenörün öğretmen, düzenleyici, rakip, öğrenen ve arkadaş/mentor gibi beş belirgin rolü yerine getirmesini sağlar (Short & Short, 2005).

Eğitim-öğretim sürecinin merkezinde, öğrenciler ve onların eğitmenleri olan antrenörler yer alır. Öğrencinin doğuştan getirdiği tüm yetenekler, başarıya ulaşmasında etkili olsa da bu yetenekleri şekillendirerek öğrenciyi yönlendiren kişi, genellikle antrenördür. Öğrenci-antrenör ilişkisinin temelini oluşturan etkili iletişim becerilerinin kullanımı hem bireysel başarıyı hem de ekip çalışmasındaki verimliliği artıran önemli bir faktördür (Amman vd., 2000). Antrenörler, öğrencilerin öğrenim süreçleri ve performanslarıyla ilgilenirler ve başarılı olabilmek için birden fazla rol üstlenirler. Bu süreçte, olumlu iletişim ve ilişki kurma becerilerinin devreye girmesi, öğrenci-antrenör ilişkisinin güçlenmesine, öğrencilerin motivasyonunun artmasına ve memnuniyet düzeylerinin yükselmesine katkı sağlarken, onların becerilerini geliştirebileceği uygun bir ortam oluşturur. Ayrıca, antrenörlerin, öğrencilerin yeteneklerinin yanı sıra okul ve toplum desteğine de güvenmeleri önemlidir. Bu bağlamda, antrenör öz yeterliğinin etkili bir rehberlik sürecinde önemli bir değişken olduğu düşünülmelidir (Feltz vd., 1999). Takım sporları ve bireysel performans sporlarında başarıyı etkileyen unsurlar arasında fiziksel zorlamalar, öğrenci-antrenör iletişimi ve teknik-taktik faktörler bulunmaktadır. Özellikle öğrenci ile antrenör arasındaki ilişkinin doğası,

başarı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Erkan, 2002). Kulüp ortamında öğrenci-antrenör ilişkisi etkili iletişim becerileriyle desteklendiğinde hem bireysel hem de takım performansı artış gösterebilir. Antrenörlerin kişilik özelliklerini değerlendirmek ve kapasitelerini belirlemek zaman alan bir süreç olduğundan, çoğunlukla atama yöntemi tercih edilmektedir. Liderlik kavramı açısından değerlendirildiğinde, bir antrenörde bulunması gereken üç temel özellik; etkilenme, harekete geçirme ve eşgüdüm olarak öne çıkmaktadır. Carron, (1980) liderlik niteliklerinin evrensel olmadığını, ancak liderlik zekasının grup performansı ile ilgili belirli bağlantılar açısından çok önemli bir role sahip olduğunu ifade etmektedir.

Antrenör-Öğrenci İlişkisinde Güven Oluşturma

Bir antrenör, takımın resmi lideri olarak kabul edilir. Antrenör, uzmanlık alanında derin bilgiye sahip olup, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak ve en iyi sonuçları elde etmek için gerekli deneyime sahiptir. Ayrıca, öğrencilerin gelişimini destekler ve antrenörün rehberliğinde teknik ve taktiksel ilerleme kaydederler. Birlikte geçirilen zaman sayesinde, antrenör, her oyuncunun yetenekleri, güçlü ve zayıf yönleri hakkında en iyi bilgiye sahip olur (Zhang & Chelladurai, 2013). Bu bilgi birikimiyle, antrenör, öğrencilerinin disiplinlerinde ustalaşabilmesi için hangi tür çalışmalar yapması gerektiğini doğru bir şekilde belirler. İyi bir lider olarak antrenör, öğrencilerine uygun teknik hazırlıklar sunan, her gün zafer vizyonunu gerçekleştirmeleri için onları destekleyen ve motivasyonlarını artıran kişidir. Antrenörlerin tutumları ve öğrencilerin davranışları üzerinde büyük bir etkisi olduğu için, antrenör-öğrenci arasındaki güven ilişkisi özel bir öneme sahiptir. Bu güven, antrenöre duyulan saygı ve güven temelli niteliklere dayanır. En önemli nitelikler arasında nezaket, dürüstlük (güvenilirlik) ve yeterlilik yer alır (Kramer & Cook, 2004). Eylemlerindeki tutarlılık, grubun güvenini kazanırken, aynı zamanda çatışmaları çözmek, ödüllendirmek ve cezalandırmak gibi durumlarda da önemli bir rol oynar.

Schaubroeck vd. (2011) antrenöre duyulan duygusal güveni, “öğrenci ve antrenör arasındaki duygusal bağ olarak tanımlar ve bu bağ, empati, bağlılık ve karşılıklı saygı temelinde oluşur” şeklinde açıklamaktadır. Güven, bir kişinin başkalarının kendisini savunmasız bir şekilde kabul edeceğine yönelik olumlu beklentisi ve buna istekliliği olarak tanımlanır. Antrenörler ve öğrencileri arasındaki sürekli ve tekrarlanan etkileşimlerde, öğrenciler antrenörlerinin ilişkiye olan bağlılıklarını yerine getireceklerine inandıkları takdirde onlara daha fazla güven duyacaklardır. Antrenöre duyulan güven, spor takımlarının performansını önemli ölçüde etkileyebilir ve bu güven, genellikle adalet algısı ve takım performansı ile ilişkilidir. Ayrıca, güven,

minnettarlık ve öz saygı arasındaki ilişkiyi de düzenler (Chen & Wu, 2014). Mayer vd. (1995), iş birliğinin genellikle karşılıklı bağımlılık içerdiğini ve bu yüzden insanların, kişisel ve kurumsal hedeflerine ulaşabilmek için başkalarına bağımlı olduklarını belirtmişlerdir. Çalışma ilişkilerindeki riskleri en aza indirmeye yönelik çeşitli teoriler ortaya çıkmıştır. Bu teoriler, güven kaybını önlemek amacıyla uyumu sağlamak, zorlamak ya da teşvik etmek için tasarlanmıştır. Birçok organizasyon, kendi çıkarlarını korumak ve olası sorunlardan kaçınmak için kontrol mekanizmaları, sözleşmeler ve karar alma süreçleri gibi yapıları kullanmaktadır. Spor takımları da birer organizasyon yapısı olarak değerlendirildiğinde, antrenörlerin sporcularıyla kurdukları ilişkileri yönetmeleri gerektiği söylenebilir.

Yeterlik, antrenör için öğrencilerin ona güvenini etkileyen önemli bir faktördür. Zhang ve Chelladurai (2013), antrenörlük yeterliliğinin öğrencilerin, antrenöre duyduğu güven üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Antrenörlük yeterliliği, antrenörlerin öğrencilerin algılarını, inançlarını ve tutumlarını etkileme kapasitesine dayanan bir kavramdır. Bu kavram, öğrencilerin antrenörlerinin davranışlarına dair algılarıyla ilgili olarak geniş bir çerçevede ele alınabilir ve motivasyon, oyun stratejisi, teknik bilgi ve karakter geliştirme gibi boyutlarla şekillendirilebilir. Myers vd. (2006), bu boyutların antrenörlük yeterliliğinde önemli rol oynadığını vurgulamışlardır. Bu bağlamda, antrenörlük yeterliliği, antrenörün yetkinliği ile öğrencilerin antrenöre duyduğu güven arasındaki ilişkiyi açıklamada temel bir unsur olarak kabul edilebilir. Öğrencilerin antrenörlük yeterliliğini değerlendirmesi, antrenörden daha kolay destek alabilecekleri güvene dayalı bir ilişkiyi ortaya çıkarabilir. Öğrenciler, antrenörleriyle etkileşimlerinde yüksek bir yeterlilik algıladıklarında, onlara güven duyacaklardır. Bu etki, antrenör ve öğrenciler arasındaki davranışsal alışverişin bir sonucu olarak düşünülebilir.

Sosyal değiş tokuş teorisi, sosyal etkileşimlerin kalitesinin, kişilerin karşılık verme yükümlülüğünü doğurduğunu öne sürer. Bu tür ilişkiler, genellikle insanların başkalarına iyiliklerini geri ödemeye çalıştıkları bir karşılıklılık biçimi olarak açıklanır. Antrenör-öğrenci ilişkisinde de öğrencilerin güvenerek karşılık verebilecekleri bir sosyal bağ kurulabilir (Gillham vd., 2015). Öğrencilerin antrenörlük yeterliliğine dair algıları, özellikle motivasyon, oyun stratejisi, teknik bilgi ve karakter geliştirme yetenekleri, öğrenciler arasında güvenin gelişmesine katkı sağlar. Oyun-strateji yeterliliği, antrenörlerin etkili taktiksel beceriler kullanma yeteneğiyle ilgilidir ve öğrencilerin başarı ihtiyaçları, antrenörlerin taktik bilgisiyle karşılanır. Bu nedenle, oyun-strateji yeterliliği algıları ile öğrencilerin antrenöre olan güveni arasında pozitif bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

Teknik yeterlilik ise, antrenörlerin öğrencilerin becerilerini geliştirmek için verdikleri talimatlar, düzeltici geri bildirimler ve beceri hatalarının tespitiyle ilgilidir. Bu bağlamda, öğrencilerin teknik yeterlilik algıları ile antrenörlerine duydukları güven arasında pozitif bir ilişki vardır. Karakter geliştirme yetkinliği ise antrenörün olumlu tutumlarıyla ilgilidir. Öğrenciler, antrenörlerini insan odaklı ve güvenilir olarak algıladıklarında, karakter geliştirme yetkinliği ile antrenöre duydukları güven arasında pozitif bir ilişki kurulur. Antrenörlük yeterliliği ile antrenöre güven arasındaki pozitif ilişki, grup düzeyinde bireysel düzeye kıyasla daha güçlüdür (Kao vd., 2017).

Sonuç/Değerlendirme

Spor eğitimi, öğrenme sürecinde pedagojik unsurların önemini vurgulamaktadır. Spor pratiğinin başarılı bir şekilde yürütülmesi, öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirmeye odaklanan metodolojik yaklaşımları gerektirmektedir. Antrenörlerin, spor tekniklerini öğretirken öğrencilerin potansiyellerini keşfetmelerine rehberlik etmesi beklenir. Bu süreçte, pedagojik stratejiler ve motor becerilere dayalı gelişim ön planda tutulur. Pedagojik bir bakış açısıyla spor eğitimi, teknik uygulamaları geliştirirken öğrencilerin sosyo-duygusal yönlerini de destekler. Ayrıca, iyi bir teknik öğrenme sürecinin, öğrencilerin uzun vadeli performanslarına katkıda bulunabilir. Antrenörlerin etkili bir lider ve rehber olabilmesi için teknik bilgi kadar pedagojik yeterliliklere de sahip olması gerekir. Öğrencilerle kurulan iletişim, öğrenme ortamlarının düzenlenmesi ve bireysel ihtiyaçlara yanıt verme gibi unsurlar, başarılı bir antrenörlüğün temel taşlarıdır. Pedagojik bilgi; empati, pozitif geri bildirim, sosyal destek ve demokratik bir eğitim ortamı yaratmayı içermektedir. Antrenörler, öğrencilerin yalnızca sportif performanslarını değil, aynı zamanda karakter gelişimlerini ve sosyalleşmelerini de destekler. Sosyal normların aktarılması ve öğrencilerin farklı yaşam alanlarına dokunulması, antrenörlerin pedagojik rollerinin önemli bir parçasıdır.

Etkili iletişim, spor eğitiminin ve antrenör-öğrenci ilişkisinin temel unsurlarından biridir. İletişim, bilgi ve duyguların paylaşılmasını sağlayarak anlam birliği oluşturmaktadır. İyi bir iletişim becerisi, öğrencilerin psikolojik, sosyal ve fiziksel performanslarını olumlu yönde etkilemektedir. Antrenörlerin iletişim becerileri, teknik ve taktik bilgilerin aktarımı kadar motivasyonun artırılmasında da kritik bir rol oynar. Kendi kişilik özelliklerini tanıyan ve bu özellikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına uyarlayabilen antrenörler, daha etkili bir öğrenme ve gelişim süreci sağlayabilir. Antrenör iletişim becerileri, öğrenci öğrenme süreçlerinin ve performansının şekillenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Etkili iletişim, antrenörlerin öğrencileriyle

güçlü ve güvene dayalı ilişkiler kurmalarını, motivasyonlarını artırmalarını ve başarıyı yönlendirmelerini sağlar. Bu süreç, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için doğru koşulları yaratır. Ayrıca, antrenörlerin pedagojik becerilerinin yanı sıra liderlik ve rehberlik özellikleri de başarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İyi bir iletişim ortamı, öğrencilerin hem bireysel hem de takım olarak performanslarını iyileştirirken, uzun vadede sporun gelişimine katkı sağlamaktadır. Antrenör-öğrenci ilişkisi, güven temelli bir bağ kurularak güçlendirilmelidir. Antrenörlerin teknik ve taktik yeterlilikleri, öğrencilerin güvenini doğrudan etkileyerek performanslarını iyileştirmelerine katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin antrenöre duyduğu güven, sadece teknik bilgiye dayalı değil, aynı zamanda antrenörün empati, dürüstlük ve tutarlılık gibi kişisel niteliklerine de bağlıdır. Güvenli ve destekleyici bir ilişki ortamı, öğrencilerin motivasyonunu artırarak takım başarısına olumlu yansır. Bu bağlamda, antrenörlerin hem mesleki yeterliliklerini hem de kişisel özelliklerini sürekli olarak geliştirerek güçlü bir güven ilişkisi kurmaları önemlidir.

Kaynakça

- Adie, J. W., & Jowett, S. (2010). Meta-Perceptions of the coach–athlete relationship, achievement goals and intrinsic motivation among sport participants. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(11): 2750–2773.
- Amman, T., İkizler, H. C., & Karagözoğlu. C. (2000). *Sporda sosyal bilimler*. Alfa Yayınları Ankara.
- Armour, K. (2011). *Sport pedagogy: An introduction for coaching and teaching sport*. Prentice Hall.
- Avcı, K. S., Çepikkurt, F., & Kale, E. K. (2018). Examination of the relationship between coach-athlete communication levels and perceived motivational climate for volleyball players. *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 346-353.
- Baumann, S. (2016). *Psychologie im Jugendsport: Der Einfluss der Pubertät–Die Auswirkungen auf das Lernen–Die Rolle des Trainers*. Meyer & Meyer.
- Bento, J. O. (2006). Esclarecimentos e pressupostos [Clarifications and Assumptions]. In G. Tani, J. O. Bento, & R. D. S. Petersen (Eds.), *Pedagogia do Desporto [Sports Pedagogy]* (pp. 3–11). Rio de Janeiro: Guanabara Koogan.
- Billings, A. C., Butterworth, M. L., & Turman, P. D. (2018). *Communication and sport: surveying the field*. Sage Publications Inc, 40-42.
- Bloom, G. (1997). *Characteristics, knowledge, and strategies of expert team sport coaches*. University of Ottawa (Canada).
- Caron, J. (1980). *Comparing coaches' and athletes' perceptions of coaching efficacy*. [Thesis, California State University, Long Beach].
- Carron, A. V., Bray, S. R., & Eys, M. A. (1980). Team cohesion and team success in sport. *Journal of Sports Sciences*, 20(2), 119-126.
- Chen, L. H., & Wu, C. H. (2014). Gratitude enhances change in athletes' self-esteem: The moderating role of trust in coach. *Journal of Applied Sport Psychology*, 26(3), 349-362.
- Doğan, O. (2005). *Spor psikolojisi*. Nobel Kitabevi. Ankara.
- Erkan, M. (2002). *Sporda iletişimin önemi ve takım performansına etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye birinci profesyonel futbol süper ligi örneği 2001-2002 futbol sezonu [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]*.
- Feltz, D. L., Chase, M. A., Moritz, S. E., & Sullivan, P. J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Educational Psychology*, 91, 765- 776.
- Gervis, M., & Dunn, N. (2004). The emotional abuse of elite child athletes by their coaches. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 13(3), 215-223.

- Gillham, A., Gillham, E., & Hansen, K. (2015). Relationships among coaching success, servant leadership, cohesion, resilience and social behaviors. *International Sport Coaching Journal*, 2(3), 233-247.
- Holt, N. L., Kingsley, B. C., Tink, L. N., & Scherer, J. (2011). Benefits and challenges associated with sport participation by children and parents from low-income families. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(5), 490-499.
- Jowett, S., & Cockerill, I.M. (2002). Incompatibility in the coach-athlete relationship. *Solutions in Sport psychology*, 16-31.
- Kao, S., Hsieh, M., & Lee, P. (2017). Coaching competency and trust in coach in sport teams. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 12(3), 319-327.
- Konter, E. (2006). Spor psikolojisi el kitabı. 6.Baskı. Ankara: Nobel Yayınları.
- Konter, E.(1996). Bir liderlik olarak antrenör. (1.Basım) İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Kramer, R. M., & Cook, K. S. (2004). Trust and distrust in organizations: dilemmas and approaches. New York: Russell Sage.
- Krüger, A. (1989). Trainer brauchen Pädagogik. *Leistungssport*, 19(5), 31-33.
- Kurz, D. (1988). Pädagogische Grundlagen des Trainings. Studienbrief der Trainer-Akademie Köln. Schorndorf: Hofmann.
- Lyle, J. (2002). Sports coaching concepts: a framework for coaches' behaviour. Routledge, London, s.38-40.
- Mayer, R. C., Davis, J. H., & Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Acad Manage Rev.*(20), 709-734.
- Mutlu, E. (1994). İletişim Sözlüğü. İstanbul: Ark Yayınevi.
- Myers, N. D., Feltz, D. L., & Maier, K. S. (2006). Athletes' evaluations of their head coach's coaching competency. *Red Q Exerc Sport* (77), 111-121.
- Nelson, D. L., & Quick, J. C. (1995). Organizational behavior foundations, realities and challenges. West Publishing, New York.
- Nista-Piccolo, V. L., & Sobreira, V. (2016). Sports pedagogy: From initiation to sports training. *Sports Coaching Review*, 5(2), 186-188.
- Nista-Piccolo, V. L., & Toledo, E. (2014) (Orgs.). *Abordagens Pedagógicas do Esporte: modalidades convencionais e não convencionais [Pedagogical approaches sports: Conventional methods and unconventional]*. Campinas, SP: Papyrus.
- Pawlenka, C. (2004). Ethik für training und wettkampf im sport. prohl, R. & Lange, H. Pädagogik des Leistungssports. Schorndorf: Hofmann, 93-114.
- Schaubroeck, J., Lam, S. S. & Peng, A. C. (2011). Cognition-based and affect-based trust as mediators of leader behavior influences on team performance. *Journal of applied psychology*, 96(4), 863.

- Short, S. E., & Short, M. W. (2005). Essay: Role of the coach in the coach-athlete relationship. *The Lancet*, 366, S29-S30.
- Şirin, E. F., & Sevilmiş, A. (2020). Antrenör pedagojik yeterlik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması ve genç sporcuların algılarına göre antrenörlerin pedagojik yeterliklerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(3), 106-120.
- Tinning, R. (2012). The idea of physical education: A memetic perspective. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 17(2), 115-126.
- Ulukan, H. (2012). İletişim becerilerinin takım ve bireysel sporculara olan etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi].
- Varga, D., Földesi, G., & Gombocz, J. (2018). Declared pedagogical values of coaches at hungarian football academies. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 77(1), 17-24.
- Walsh, J. (2004). Development and application of expertise in elite-level coaches. (Unpublished Doctoral Dissertation, Victoria University, Australia).
- Yılmaz, İ. (2008). Sporcu algıları çerçevesinde farklı spor branşlarındaki antrenörlerin liderlik davranış analizleri ve iletişim beceri düzeyleri. (Doktora Tezi. Ankara, Gazi Üniversitesi).
- Yücel, M. G. (2010). Antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler (güreş örneği) (Yüksek Lisans Lise, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Zetter, H. (2008). Zur pädagogischen kompetenz von trainern und trainerinnen im nachwuchsleistungssport. (Unpublished Doctoral Dissertation, University of Vienna, Vienna).
- Zhang, Z., & Chelladurai, P. (2013). Antecedents and Consequences of athlete's trust in the coach. *Journal of Sport and Health Science*, 2(2), 115-121.